

ni, quæ est communis responsio Arriagæ Averlæ, & Amici, Ovi-

di, & aliorum recentiorum. Sed evidentè offendunt hæc solutionem directè militare contra doctrinam Scoti in sua ratione contentam, deinde non bene illi fatissacere, & quidem quod præfata doctrinæ retrageatur, satis constat rationem altam consideranti, ubi Scotus duo dicit: primum est, quod in formis absolutis contradictio tolli nequit per divergentiam locorum, nam talis affirmatio, & negatio non potest dici inesse secundum diversam ubi, vel præsentiam hæc, & illam; hujus oppositum aliter Pontius in sua responsione, dum inquit, habere formam absolutam in uno loco, & non habere ipsam in alio loco, non esse contradictionem. Alterum est, quod in formis à loco dependentibus, ut sunt motus, vel quies, bene potest tolli contradictio per divergentiam locorum, non tamen in formis absolutis à loco independentibus, quia illi respectus diversarum præsentiarum non possunt esse ratio, secundum quam affirmatio, vel negatio inesset; Sed hujus quoque oppositum docet Pontius in illa confirmatione, ubi contendit, quod si in formis à loco independentibus tollitur contradictio per locorum divergentiam, ita quoque sit dicendum in formis absolutis à loco independentibus, ecce quæ ad amicum ad mentem Scoti deducit Pontius hæc suam conclusionem cum recentioribus.

201 Quod verò præfata solutio in argumentis Scoti non evadit, satis offendimus disp. 11. Phisic. quæst. 9. citat. nu. 144. & sic Pontius in append. pag. 202. n. 171. miratur nos non adduxisse in sua fundamenta, impugnationes, & replicas nostras responsiones; ita patet ubi urgemus contra hæc suam responsionem, quæ est communis inter Recentiores, num. 145. & 146. eaque non solum, cum convincerent illam responsionem dirimant, consilium autem in hoc, quod illa contradictoria nequeant de Petro Romæ v. g. & Venetiis replicari verificari ratione diversorum locorum, ac præsentiarum, quia nulla illarum est ratio, cur Petro conveniat talis affirmatio, & negatio, quod sit albus, & quod non sit albus, sciens, & non sciens, sicut evenit in formis à loco dependentibus, quæ vis enim ubi Romanus aliquo modo possit esse ratio, cur dicatur albus, vel sciens Romæ, tamen non est ratio, cur dicatur albus, vel sciens absolute loquendo, nam tam bene esset sciens si à Roma discederet, ac sibi præsens permaneret, cum ergo ex diversitate locorum talis contradictio tolli nequeat, opus erit replicare hujusmodi formas à loco independentes, ubi nunquam ponatur Petrus.

Conf. non magis dependenter à loco verificatur de Petro, quod sit Philosophus, vel Theologus, quam quod sit Pater, vel similis, sed divinitus locorum tollere non potest contradictionem, quæ sequetur in causa, quod replicaretur Petrus sine paternitate, vel similitudine, ergo idem dicendum de illis accidentibus absolutis, major patet, quia quæ forme sunt magis absolute, minus à loco dependentes, probatur minor, quia in eo casu impediens esset, vel esse saltem hæc contradictio, quod Petrus sit pater & non sit pater, hoc locorum divergentiam, quia non est Pater Pauli v. g. eo quod sit Romæ, vel Venetiis, sed independentem ab illis. Nec dicas paternitatem necessarium replicari debere cum Petro, eo quia non habet propriam paternitatem, ut accidentia absoluta; quia argumentum non urget ex hoc capite, sed urget ex paritate contradictionis, quæ sicut in eo casu, five sit possibilis, five non; minime tolleretur per locorum divergentiam, ita neq. in illis accidentibus absolutis, quandoquidem affirmatioes, & negationes tantum illarum, quam illarum formarum de Petro verificatur ut omnino independentes à loco.

202. Neq. verum est, quod sit Pontius in responsione, quod si subiectum habet formam in uno loco, quam non habet in aliis, absolute, & simpliciter debet dici de illo, quod habet ipsam formam, imò hæc esset fallacia à secundum quid ad simpliciter, sicut enim, cum dicitur, Ethiops est albus secundum dentes, ergo est albus. Consequenter non tenet, quia arguitur à minus amplo ad magis amplum, & à toto determinato per aliquam particulam diminuentem ad seipsum simpliciter dictum, sic in proposito supposito, quod Petrus sit replicatus in pluribus locis, & Romæ tantum habeat albedinem, non valet arguere, Petrus tantum Romæ est albus: ergo est simpliciter, & absolute albus, quia arguitur à minus amplo ad magis amplum, & à particula diminuentem, vel saltem nimis restringentem; Confirmatur, quia hæc propositio absolute prolata, Petrus est albus, & doctus, quantum est ex natura sua ampliat ad omnem locum, in quo potest esse successively naturaliter, cum illi conveniant hujusmodi formæ omnino independentes à loco; ergo pariter ampliat ad omnem locum simul, in quibus esse potest supernaturaliter; atque idem ex hypothesi, quod sit simul in pluribus locis, sed in uno tantum habeat formam absolutam, non valet arguere, in hoc tantum loco Petrus est albus, ergo est absolute, & simpliciter albus, sed est fallacia à secundum quid ad simpliciter, quod si valet hæc argumentatio, valet etiam illa, Ethiops est albus in hac tantum parte, sicut in dentibus, ergo est absolute, & simpliciter albus, quod tamen negant Dialectici passim.

Hinc igitur satis liquet, quam fallax sit solutio Pontii ad Scoticum argumentum: confirmatio verò, quam urget ad hominem, de formis à loco dependentibus, nihil etiam valet, quia in illis bene salvatur contradictio per divergentiam locorum, ut notat Scotus in argumento, & 4. dist. in. 10. quæ 2. litt. S. in fine quæstionis, & 2. dist. 7. ad 4. princ. ad non ita salvatur in formis à loco independentibus, ut sæpius repetitum est ad nausam usque. Aliam quoque ibidem addit confirmationem ab exemplo de anima, & humanitate

verbi deducam, cui supra satisfactum est, & hæc sunt, quæ in hoc loco dicenda occurrerunt ad satisfaciendum P. Pontio ad eum enitè petent suarum impugnationum, & replicarum solutiones, quas tamen nimis confidenter appellat suas, quia passim apud omnes Recentiores habentur, illa dumtaxat speculatione excepta, quod præsentia locales non sint ad eum spatio locali determinata, addicte, quin aliò transferri possint, & replicari, nam re vera nullum tale potentium invenitur, nec apud veteres, nec apud Recentiores.

203. Verum quia Oviædo contra 11. Phisic. puncto 10. nu. 18. hæc ipse quoque rationem appellat figidam, ad hoc dicendum est, an re vera hæc ratio figeatur, vel potius eius responsio, respondeat itaque corpus esse album, & non esse album esse dependens à loco, esse tamen album Matriti, aut Toleti non esse independentem loco, quia esse album Matriti dicit formaliter albedinem, & præsentiam, ex vi cuius Matriti constituitur, & esse album Toleti formaliter dicit præsentiam albedinis.

Sed hæc solutio quoque confutata est disp. 11. Phisic. quæ 9. nu. 145. & 146. quandoquidem fallum omnino est corpus esse album Toleti per solam albedinis præsentiam, non enim corpus denominatur album ex sola albedinis præsentia, sed ab eius unione informativa, si enim esse intimè præsens corpori, & non ei inhereret, nunquam diceretur album, cum ergo unio informativa, à quolibet determinato loco præsentiat, nam indifferenter esse potest aliud corpus, five Matriti existens, five Toleti, planè ex tali locorum divergentia tolli nequit contradictio, quod sit Matriti album, & non Toleti, quia hujusmodi præsentia non sunt ratio, cur in uno loco corpori conveniat affirmatio albedinis, & in alio negatio, & in hoc consistit vis argumenti, quod Adversarij percipere nolunt.

Quod adhuc confirmatur eam magis deducendo, & interim solvendo fundamentum Oviædi, à quo petimus, quomodo Deus Petrum Matriti existentem cum albedine replicaret Toleti sine albedine, respondet n. 17. hoc pacto fieri, quia albedo habet præsentiam in albedine, quæ calca corpus ad magis replicandam aliam præsentiam in albedine, quæ calca corpus erit album Matriti, & non erit album Toleti, quia non esse album Toleti ubi alid est, quam albedinem non habere præsentiam Toleti, & ita corpus non erit album Toleti, non quia corpus absolute albedinem non habeat, sed quia non habet albedinem præsentem Toleti. Sed contra, quia corpus non denominatur album ex sola præsentia albedinis, sed ab eius unione informativa, ut dictum est, & negari nequit; ergo si corpus non est album Toleti, id erit, quia ibi non habet unitam albedinem, sed si non habet unitam albedinem Toleti, nec etiam habebit eam unitam Matriti, ergo nec hic, nec ibi erit album, minor sub illa probatur, quia est eadem prolixius, quam habet albedo cum corpore Matriti, & quæ etiam habebit Toleti, cum sint eadem prolix extrema; ergo deficientem unionem Toleti, deficient quoque Matriti, & sic nec hic, nec ibi album erit.

204. Dices non esse corpus album Toleti non ob defectum unionis albedinis cum corpore, sed ob defectum præsentia albedinis. Contra, nam probatum est, corpus non dici album per solam albedinis præsentiam: ergo pariter non amittit talem denominationem ex solo defectu præsentia albedinis, nam in causis præcis, sicut affirmatio est causa affirmationis, ita negatio est causa negationis. Dices idem non esse album Toleti, quia ibi non est replicata unio albedinis cum corpore, unde non solum deficit præsentia albedinis, sed etiam unio. Contra, quia modus unionis non habet distinctam præsentiam à suo subiecto etiam in sententia ipsius Oviædi, ergo si albedo non denominatur corpus album Matriti, id nequit esse ob defectum præsentia unionis in tali loco, sed absolute per defectum ipsius unionis, ut satis deducam est disp. 11. Phisic. quæ 9. cit.

Ratio tandem à priori, cur nequeat salvari contradictio, quod corpus sit album Matriti, & non sit album Toleti per diversas illas præsentias, ista videtur, quia præsentia albedinis Matritia non est ratio, cur corpus sit album Matriti, ut putant Arriagæ, & Oviædo, sed præcisè est ratio, cur albedo sit Matriti, unde nequit denominari formaliter corpus album Matriti, sed tantum concomitantem, & ipse, quatenus scilicet præsentem constituit Matriti albedinem, quæ informat corpus ibi existens, unde cum non sit ratio formalis, quæ corpus sit album Matriti, neq. negatio præsentia albedinis Toleti sit ratio formalis, cur corpus non sit album Toleti, nequit salvari contradictio per diversas illas præsentias, quia independentem ab illis convenit corpori unio albedinis cum iplo, vel negatio talis unionis, ex quo tandem fit, quod valet illa consequentia, si bene ponderetur, corpus est album Matriti, & non est album Toleti, ergo absolute corpus est album, & non est album, neque hoc est arguere à minus amplo ad magis amplum, seu à secundum quid ad simpliciter, ut inquit Oviædo, quandoquidem diversæ illæ præsentia non sunt rationes, per quas Petro conveniat Matriti esse album, & Toleti non esse album, quia præsentia albedinis formaliter solum constituit albedinem Matriti præsentem, non autem facti formaliter Petrum ibi album, sed est formaliter albus per albedinem ibi inherentem, & quia albedo informat Petrum Matriti existentem, concomitantem solum dicitur facere Petrum Matriti album, & merè per accidens, quatenus merè accidit, quod Petrum informat talio loco existentem, nam æquè bene informaret in quocunque alio loco, cum ex sua natura præcendat à quocunque determinato loco quantum spectat ad minus informandi, ac denominandi Petrum album.

D. I. S.

De Elementorum Generatione.

Post generationem substantialem, ut sic in communi consideratam, de mutua elementorum generatione pertractamus, ut hinc deinceps ad mixturam generationem, quorum hic ut principia considerantur elementa ipsa, gradum faciamus, ut iam pridem diximus in quæ. pro. ad hoc libros: de sola vero elementorum generatione disputatio hæc pertractabit: quia de qualitate alterius elementorum egimus jam disp. 1. de motibus autem, aliisque ad elementa spectantibus in lib. de Cælo differimus, unde breviter expediemus.

QUESTIO PRIMA.

An Elementa sint generabilia, & corruptibilia.

Uamplurimi ex veteribus ante Aristot. quorum dux fuit Empedocles, quatuor elementa poluerunt ingenerabilia, & incorruptibilia substantialem, licet secundum qualitates alterabilia, unde materiam primam ab elementis non diduxerunt, sed esse ipsam quatuor elementa dixerunt, quæ ad compositionem mixturæ tanquam subiectum formatum concurrunt, quia rationem omnem compositionem ex materia, & forma negarunt ab elementis, & in mixtis formaliter remanere secundum proprias entitates asseruerunt, de ratione enim materie est, ut in composito permaneat, & inexistat. Hanc opinionem, licet iamdiu à schola præsertim peripatetica exulet, non desunt tamen ex recentioribus, qui probabilissimam, imò rationi, & experientia valde consonam iudicent; ita Gomezius Pereira in Antoniana Margarita apud Arriag. disp. 2. Phisic. sect. 1. & Scribonius lib. 1. Phyl. num. 128. & seq. Franciscus Partitius tom. 4. disculis. lib. 3. à medio, Lessius lib. 3. de Namine nu. 16. & 21. lib. 3. de Summo bono nu. 56. Scipio Caputius lib. 2. de Princ. rerum fol. 105. quæ citat, & sequitur Camerarius in suis disp. Philosoph. p. 2. quæ 1. ubi etiam aliquos Patres refert, scilicet Athenagoram in apologia pro Christianis, quæ habetur to. 1. Bybliothecæ Sanctorum Patrum pag. 607. & 611. Ansel. in Mon. c. 6. Anastasius Sinaiticus lib. 1. in Exameron, & Iulianus Martirem in lib. Reprehensiois decretorum Aristot.

2. Dicendum est tamen cum communis Theologorum, & Philosophorum placito, elementa esse generabilia, & corruptibilia, non tantum secundum partes, sed etiam secundum totum, licet quoad actuale corruptionem solum secundum partes corruptantur, & generentur, ita ipsissime Doctores, sed ex professo in 2. d. 1. Prima pars, quod sint generabilia, & corruptibilia, non nisi exemplis probari potest, ex quibus postea licet inferre non esse elementa simplicia corpora omni substantiali compositione ex materia, & forma generantia, sicut non in sentent. Aristot. ponimus cælum, nec esse materiam primam, sed ex illa constantia tanquam ex communi subiecto (nisi vellet creationem, & annihilationem admittere, quod non est philosophicè dictum) probatur igitur, elementa generari, & corrumpi, maxime exemplo ignis, nam quotidie videmus ignem corrumpi, & in aerem transire, flamma enim candele ad aliquod tantum spatium læt, & postea in aerem convertitur, idem de aliis flammis conspiciat. Dices, ignem non amplius appareat, non quia in aerem versus sit, sed quia paulatim ita rarus efficitur, ut amplius non appareat, etiam in aere adhuc persistat; quod patet experientia, nam si quis supra candela etiam eo loco, ubi ignis non apparet, chartam extendat, illa concipiet flammam, vel etiam volitabit sursum tendens, quæ duo signa sunt manifestæ, ubi etiam præter aerem existere.

3. Sed effugium hoc vanum esse comprobatur, quia si ignis non destrueretur in aerem, certè si in cubiculo undique clauso aliqua adesse flamma non exigue magnitudinis, non post multum temporis tota aëlis esset plena, & consequenter vestes, arces, & omnia ibi existentia comburerentur, nec ibi respirari posset, imò daretur aeris, & ignis penetratio, vel si condescerent, jam ignis conspici deberet. Similiter ignis conceptus in cucurbitulis, si non extingueretur, & in aerem densiorem igne non converteretur, duo loquerentur contra experientiam ipsam, primò quod caro non deberet intumescere ad replendum vacuum, quia per adversarios, ideo ignis ille amplius non apparet, quia rarior evadit, & consequenter maiorem occuparet locum; secundum quod caro illa, si diutius cucurbitula applicata illi maneat, deberet comburi, nam ignis ille foras non evaporavit, sed inclusus permaneret in cucurbitulis, & quamvis fit rarior, & raritas aliquoties minuat activitatem agentis, hoc tamen compensatur ex propinquitate, & approximationis diurnitate, si enim ignis in sua raritate existens nullatenus posset agere, certè nunquam posset concurrere ad mixtionem refrangendo qualitates contrarias elementorum. Non inflantia de charta aliquid valet, nam concedimus prope flammam chartam comburi, quia non implicat agens agere in dilans, vel quia verè ibi ad finem exhalationis ignis, non tamen ex hoc licet inferre, nunquam flammam corrumpi, aliter semper charta combureretur in quacunque distantia.

4. Aliud experimentum est, quod si in vas aque plenum ferrum candens, vel citio immergitur, statim ignis extinguitur, & non enim

Matriti, & Bellati. De Generat. & Corrupt. Tom. III.

amplius conspiciatur in ferro, vel titione, non permanet in aqua, hæc enim naturaliter refugit, non evaporat ex aqua, quia si vas illud esset superiori parte occlusum jam non posset evaporare, & tamen ferrum non amplius ignitum appareret, vel si in orificio, & quo totus ignis exhalare deberet, apponeretur stappa, vel similis elica, accenderetur, quod est fallum. Tertio videmus quedam corpora mixta ferè tota in ignem transire, ut stuppam, oleum, pulverem tormentarium, sulphur, & similia, non est autem verisimile, in illis corporibus tantum ignem præsentisse, ut asserit Camer. quia tantus ignis valde excederet alia elementa in illis mixtis inclusa, cum tota ferè hæc mixta resolvantur in ignem, & consequenter non posset ab aliis elementis detineri, qui sursum evolare, & mixtionem illam dissolveret; Neque dicas detineri à forma mixti, nam hæc formæ nequit cohibere neque, qui agit, si valde excedit alia, & multum prædominatur, aliter nunquam mixtum illud corrumperetur. Nec valet, quod ibi elementa sint in esse refracta quoad qualitates. Tum quia quoadque hæc mixta maxime caleant, ita ut ferè intendatur calor undeque septimum gradum, ut est oleum fervens, quo excessu si ignis in illis lateret, deberet excitari ad agendum, & per consequens ad dissolvendam mixtionem, certè maior est calor in oleo fervente, quam calor in carne præterente à calore ambientis productus, sed ille est causa præteritionis carnis, & dissolutionis in elementa, ut dicemus disp. seq. ult. eo quia intendens calorem in carne, destruit proportionem, & simetiam primarum qualitatum, ex quo deinde sequitur corruptio mixti, & præteritio, ergo multo magis calor in oleo fervente deberet proportionem elementorum destrucere, ignemque qui sopitus, & veluti dormiens ponitur in oleo, excitare ad pugnam, & victoriam erga cætera elementa jam ab excessu illius caloris valde debilitata. Si igitur ignis ille non præfuit in illis mixtis, ergo de novo generatur, ergo etiam alia elementa possunt generari, & corrumpi, non enim est major ratio de uno, quam de altero. Quod amplius probatur quia sequi dem ostenditur elementa ad invicem transmutari, & disp. seq. 3. dum demonstrabitur elementa formaliter in mixto non permanere, sed virtualiter, nam si in generatione mixtorum elementa non manent, ergo corrumperuntur.

Secunda pars, quod actu corrumperunt solum secundum partes, prob. quia sunt inter se adeo proportionata quoad actionem, & resistuntiam, & eorum vires adeo æquilibratæ moderate Cælo peculiaribus influentiis eorum adiones, ut nequeat naturaliter unum totaliter aliud in se convertere, ut notavit Doctores 4. dist. 49. quæst. 12. infra B. tam quia destrueretur ordo universi præfixus ab agente supremo, quod possibile non est extrinseco, ergo in esse puro existens non posset ignem corrumpere. Deinde quomodo ignis in se convertet aerem, nequit enim per suam siccitatem, quæ est minimæ activitatis, corrumpere humiditatem aeris, neque per calorem, quia calor non opponitur humiditati, imò est cum illa compatibilis, ut patet in aqua calida. Tum 3. forme elementorum non consistunt cum qualitatibus in esse remisso, quod speciatim asseritur de forma ignis, ergo si aqua introduxit tres gradus frigiditatis in ignem, jam forma ignis corrumperitur, nec potest introducere formam aquæ, quia non est flamma frigiditas, quæ requiritur ad introductionem forme aquæ, ergo materia esse sine forma, tum 4. ut aliquid in ignem vertatur, debet esse viscosum, quia ignis eget pulbo, elementa pura non sunt ponatur, quantumvis per mille annos ibi existerent, & valde frigeret, nunquam tamen in aquam, nec secundum minimam partem, verteretur. Tum 6. aqua est tenacissima nature, unde si dum ebullit, diligeret exciperetur vapor diffusillior vase, tantum aquæ exciperetur, quantum ex olla evaporat, ergo ab igne aqua solum in vapore convertitur, qui est substantialiter aqua, non destruitur.

Tum 7. cineres, qui sunt essentialiter terra, non possunt ab igne corrumpi, undelicet stipula vel stappa comburatur, experimur semper aliquid terrestris vel aqueum permanere, ergo si ab agente tam vehem.

Bb 4

validioris agentis eius inductionem impediens, & sic esse in proposito, nam est ignis induceret, remittendo qualitates aquae mediocriter tantam id est per accidens, quatenus non potuit ignis ea temporis...

Secundo principia obicitur, quod neque etiam in similibus elementis sit mutata transmutatio immediata; in primis probatur, quod ignis neque in aere convertitur, quia oportet caliditatem ignis remitti ad caliditatem aeris, cum aer non sit ita calidus, ut ignis, sed hoc non est possibile, quia vel remitteretur ad caliditatem aeris, quod est falsum, quia non contrariatur caliditate ignis, vel ad humiditatem aeris, & neque hoc, quia caliditas, & humiditas non contrariantur; tum quia quando flamma evanescit, definit in fumum, non in aere...

17 Elementa similia sunt, quae in aliqua qualitate conveniunt, ut aqua, & aer in humiditate convenientia, dissimilia vero, quae in ambabus differunt qualitatibus, & opponuntur, ut aqua & ignis; hoc supposito, Arist. de Gener. 2. affirmativè respondet, rationem reddens, inquit, quia in conversione elementum dissimili utramque qualitatem opus est permutatari, cum in utraque dicconveniat, at in conversione similibus sufficit unius qualitatis permutatio,...

QUAESTIO III.

An facilior, & citior sit transitus inter elementa similia, quam inter dissimilia.

17 Elementa similia sunt, quae in aliqua qualitate conveniunt, ut aqua, & aer in humiditate convenientia, dissimilia vero, quae in ambabus differunt qualitatibus, & opponuntur, ut aqua & ignis; hoc supposito, Arist. de Gener. 2. affirmativè respondet, rationem reddens, inquit, quia in conversione elementum dissimili utramque qualitatem opus est permutatari, cum in utraque dicconveniat, at in conversione similibus sufficit unius qualitatis permutatio,...

quia in altera conveniunt, facilius autem est unum, quam multa transmutare.

Circa hoc Arist. dictum, ejusque probationem occurrit non speranda difficultas, quoniam enim difficultas duo ab uno superatur, & facilius unum à duobus, aequè tamen facile est, vel difficile unum ab uno, atque duo à duobus superari. Ratio est, quia qualis est proportio duorum ad duo in agendo, & resistendo, talis est unius ad unum, & contra; cum ergo in elementis dissimilibus pugnent ambae qualitates ex utraque parte agendo, & resistendo, sanè si cetera similia, & quae facilis erit utrobique transmutatio in similibus, & dissimilibus, & consequenter aequè velox, quia facilis celeritatem metitur auferendo impedimenta, quae retardant actionem; hæc difficultas Peripateticos dilaxavit in varios dicendi modos.

Tatar. 2. de gen. qu. 10. art. 4. §. primo, sciendum, Angel. loc. cit. cum Marfil. qu. 10. ejusdem libri, & Saxon. qu. 8. manifestè ab Arist. cedendo dixerunt vel faciliorem, vel saltem aequè facilem esse transiitum in elementis dissimilibus, ac in similibus, Arist. vero dixisse facilitiorem esse in similibus non ratione velocitatis, sed paucitatis contrarium, in similibus sufficit unum corruptio, & Angel. libere fatetur Arist. valde improprè esse locutum, sicut si quis diceret, facilius unum lapidem descendere, quam duo, quia pauciora requiruntur ad primum, quam ad secundum. Duplicitè hic dicendi modus, tum quia Arist. nimis recedens facit; tum quia Arist. expressè inquit in similibus esse faciliorem transmutationem, & magis celerem, in dissimilibus difficiliorem, ac tardioerem, ut videre est in ipso contextu in variis versibus, tum quia ut diximus, facilius major, vel minor metitur celeritatem, vel tarditatem transmutationis; sed plura, vel pauciora impedimenta superanda.

18 Tolet. 2. de Gen. qu. 9. inquit, similibus facilius mutari, quia qualitas contraria minus resistit alteri contrariae ob consortium qualitatis communis utriusque elemento, v.g. humiditas aeris ob conjunctionem cum calore, in quo convenit cum igne, minus resistit faciliatè ejusdem ignis, quam humiditas aquae conjuncta cum frigore. Duplicitè etiam hæc expofitio, tum quia non est de mente Arist. qui non hanc rationem assignavit (sui alteri, tum quia facilius unum transmutatur, quam duo, tum quia tenebatur refidere rationem, cur consortium qualitatis similibus minuat resistendum contrariae, cum potius videamus eam coadjuvare, frigiditas namque in terra roboratur à siccitate, ut magis resistat calori ignis, tum quia etiam hoc dato non sequitur facilius mutari similibus, quam dissimilibus, quia si in dissimilibus reperitur major resistèntia, quia una qualitas dissimilibus aliam codajuvat in resistendo, reperitur quoque eadem de causa major activitas in alio elemento dissimilobus, quia plus dicuntur agere duae qualitates, quam una sola, & aliam codajuvat in agendo.

19 Conimbr. lib. 2. de Gen. cap. 4. quæst. 3. inquit, quod utique elementa dissimilia agunt secundum ambas qualitates, similia vero secundum unam tantum, sed quia ambae non conveniunt elementis in summo, sed una tantum; ideo quando pugnant dissimilibus, ex parte qualitatis remissæ sit imbecillitas pugna; at quando similia pugnant, licet in una tantum qualitate decerent, tamen quia ambo illam dissimilam qualitatem habent in gradu excellenti, vel summo, citius pugna finietur, cum magis strenuè fiat. Hæc doctrina falsa est, nam etiam in similibus potest esse pugna secundum qualitatem, non in summo participatam, ut cum aer in aere convertitur, sit pugna ratione frigoris, & caloris, ut cum aer in aere non participat in summo; si dicas sufficere, quod participetur in gradu excellenti, hoc nihil est, quia nulla est qualitas,...

19 Conimbr. lib. 2. de Gen. cap. 4. quæst. 3. inquit, quod utique elementa dissimilia agunt secundum ambas qualitates, similia vero secundum unam tantum, sed quia ambae non conveniunt elementis in summo, sed una tantum; ideo quando pugnant dissimilibus, ex parte qualitatis remissæ sit imbecillitas pugna; at quando similia pugnant, licet in una tantum qualitate decerent, tamen quia ambo illam dissimilam qualitatem habent in gradu excellenti, vel summo, citius pugna finietur, cum magis strenuè fiat. Hæc doctrina falsa est, nam etiam in similibus potest esse pugna secundum qualitatem, non in summo participatam, ut cum aer in aere convertitur, sit pugna ratione frigoris, & caloris, ut cum aer in aere non participat in summo; si dicas sufficere, quod participetur in gradu excellenti, hoc nihil est, quia nulla est qualitas,...

tas, quae ab elementis non participetur in gradu summo, vel saltem excellenti, ut disput. 1. diximus, unde in hoc sensu nullum erit discrimen inter pugnam similibus, & dissimilorum in suis qualitatibus. Sed quando etiam hæc doctrina vere foret, adhuc non suffragatur, quia semper urget illa ratio sequens incuncta, quod plus agunt duae qualitates quam una sola; si dicas hanc unam agere citius, quia procedit à qualitate in gradu excellenti; hoc non sufficit, quia ibi in dissimilibus alio ageret remissè, alia tamen agit intense, atque idè adhuc verum erit dicere, quod plus agunt illae duae qualitates in dissimilibus, quam una in similibus; demum hæc expofitio non quadrat rationi adductæ à Philosopho.

Aretius 2. de Gen. disp. 1. quæst. 16. inquit, quod vel consideratur actio alicujus cause extrinsecæ convertentis unum elementum in aliud, vel consideratur ipsa actio elementorum invicem pugnantium, cujus virtute elementum superans in se convertit aliud; in hoc secundo sensu, inquit, dictum Aristot. verificari non posse, nec rationem pro eo allatam valere, sed tantum in priori sensu, & juxta illam Arist. esse locutum. Sed certè hæc explicatio magis dilat ab Aristotele, quem alia hæctenus relata, nam ut conat ex ipso contextu, & expofitorum unanimi consensu loquitur ibi Aristot. de mutua elementorum transmutatione per propriam eorum virtutem, & actionem. Tum quia ut notavit Averfa q. 4. et. 11. eadem quoque difficultas procedit de extrinsecæ agente, nam si operatur per duas qualitates contrarias ambabus qualitatibus elementis patientis se habebit omnino ad instar elementum dissimilobus agentis in aliud dissimilobus si operatur per unam tantum qualitatem contrariam alteri ejusdem elementi, se habebit omnino ad instar similibus.

20 Averfa ipse loc. cit. totum hoc mysterium reducit ad formas substantiales elementorum, & ait formam elementum dissimilobus magis renti, & resistere, cum in pluribus qualitatibus debeat superari à suo contrario; à vero forma adversa, quae per duas qualitates agit, non per hoc citius, & validius operari, sed potius magis retardari ex majori contrarietate, ac resistèntia, quam inventiuntur & ratio hujus discriminis in resistendo, ac agendo est, quia valium per se resistit, ad hoc ut se conferret, & idè contra geminatas adversariis vires plus resistit, agens vero non per se, & primario operatur, ut oppositam formam destruat, sed potius ut producat sibi simile, unde ubi majorem invenit similitudinem, facilius, & velocius agit, ubi autem majorem invenit dissimilitudinem, & resistèntiam, potius retardatur. Hæc autem solutio non solum omnino aliena est ab Arist. mente, sed neque difficultatè satisfacta, nam semper verum est duas qualitates plus agere, quam agat una sola cæteris paribus, tum quia fallum est, quod duae inventant majorem resistèntiam in passio, quàm una sola, nam servata proportione unius ad unum, & duorum ad duo æqualem inventiant; tum quia etiam majorem invenient resistèntiam, majorem quoque habeat activitatem, quia illam superent, quàm una sola; tandem ratio, quae assererebatur discriminis in agendo, & resistendo, est prorsus vana, & aequè concludit in similibus, ac dissimilibus elementis, tam enim elementum similibus, quam dissimilobus non per se, & primario operatur, ut oppositam formam destruat, sed potius ut producat sibi simile, & est ita major similitudo inter duo similia, quàm inter dissimilia, atque idè major resistèntia hic quam ibi, nihilominus quia hic etiam habetur major activitas, quia alia resistèntia superatur, quia duae pugnant qualitates, non unam tantum; idè hic non magis retardatur actio, quàm ibi, ita enim servata proportione retardatur actio unius qualitatis per resistèntiam contrariae, sicut actio duarum per resistèntiam aliarum duarum.

Quamplures Aristot. interpretes docent similia transmutari facilius, quia in eis una tantum qualitas per se corrumpitur à contrario; altera vero per accidens ad corruptionem subiecti, & sic facile cedit vice resistèntia, in dissimilibus ambae corrumpuntur per se, quia igitur difficultas, vel facilitas generationis attenditur ex qualitatibus per se corrumpendis, oppositè ratione quarum inter se elementa pugnant, & non ex corrumpendis per accidens, quarum ratio non pugnant, hæc de quatuordecim similibus facilius transmutari, quàm dissimilibus. Hæc explicatio magis ad veritatem accedit, & ad mentem Aristot. unde & illam nos recipimus disp. 3. Physic. qu. 4. et. 1. princip. verum majori adhuc indiget declaratione, nam sic absolute prolata non satisfacta, quia semper integra manet principalis difficultas, cur una qualitas citius ab una per se corrumpatur, quam duae à duobus.

21 Complut. & Ruvius hic alter adhuc rem explicant, inquit enim similibus facilius, & citius transmutari, non solum quia qualitas similia non est permutatanda, sed etiam quia ipsa dissimilobus non est totaliter destrucenda, ut introducatur forma alterius elementum similibus, v.g. introducatur forma ignis in materiam aeris, minimè opus est, ut aeris humiditas totaliter destruat, vel saltem in eo sit, quod debeat ab aqua expelli, ut in eius materiam induceretur forma ignis; & ratio est, quia in materia præhabente similes dispositiones alicui formæ minor gradus sufficit illius dispositionis, quae deficit, quàm in materia habente eas omnes dissimiles, quia hic defectus suppletur à consorcio aliarum qualitatum cum forma introducenda affinitatem habentium; quod apto manifestant exemplo, nam minor calor in flumina productus à ferro cadenti sufficiens est ad dissolvendum eam pro supra ignis, cum tamen idem calor in eodem ferro ad id non sit sufficiens, eo quod habeat alias dispositiones cum forma ignis magis repugnantem, quam flumina, hæc igitur

de causa facilius, & celerius est generatio similibus ex similibus, quia qualitas similia remanet, & contraria non totaliter destruitur, vel saltem non ad eam gradum, quo ambae destruantur in dissimilibus. Hæc quoque expofitio factè bene non declarat, nam luculentè ostendit, quod plura sunt impedimenta superanda transmutatione dissimilibus, quàm similibus, & quod pauciora mutantur in generatione hujus, quàm illius, ut dicebat Arist. nam in generatione similibus non solum remanet similia qualitas, sed etiam aliquis gradus qualitatis contrariae: quem non oportet destrui, ut introducatur forma alterius elementi, satisfactè etiam principali difficultatè, cur una qualitas contraria in similibus citius ab opposita destruat, quàm duae à duabus in dissimilibus; ratio est, quia in dissimilibus utraque qualitas superanda est una in gradu summo, altera in excellenti, ubi in similibus id necessarium non est, quia nec ipsa contraria qualitas totaliter, aut excellentè superanda est. In hoc locum docetere videtur prædicta expofitio, quod Arist. inquit in similibus faciliorem esse transmutationem, in dissimilibus difficiliorem, quia in his ambae qualitates mutantur, in illis una tantum, facilius autem est unum, quam multa transmutare, itaque Arist. ex sola superfluitate qualitate similibus deducit majorem facilitatem generationis in similibus, at allata expofitio eam attendit, nedum ex incoluntate qualitatis similibus, sed etiam ex aliquo gradu superfluitatis qualitatis dissimilobus, quem non oportet esse destrucendum, ut forma alterius elementi introducatur.

22 Pro decisione hujus dubii, & recta intelligentia, tum dicti Aristotele, tum probationis ejusdem, recolendum est, quod diximus disp. 7. Physic. art. 3. substantiam transeuntè quoque producere accidentia in externo subiecto, itaque idè ignis non solum calor calefacit, sed etiam propria forma substantialis actione æquiva, quod si res ita se habet, ut ibi sese probamus, cum elementa inter se pugnant, non tantum qualitates pugnant actione univoca, sed etiam formæ substantiales actione æquiva, & sic forma ignis concurrerit cum calore ad expellendum frigus ab aqua; itaque ut ad solutionem difficultatis accedamus, attendendum est, quod licet cum dissimilibus pugnant, duae qualitates agant, & non una tantum, ut in similibus, tamen agens æquivocum scilicet forma substantialis ad hoc est unum, tum in his, quàm in illis, cum ergo in dissimilibus forma substantialis cum duplici habet dimittet, in similibus cum uno tantum, sanè de isto facilius, & citius triumphantur, quàm de illis. Nec valet dicere, quod in pugna dissimilorum simul cum ipsa substantialis forma duae pugnant qualitates, in pugna dissimilorum una tantum, quae idè recurrit argumentum. Non valet, quia juxta allatam doctrinam facilitas, & difficultas generationis non ex sola actione univoca qualitatum metiri debet, sed etiam ex æquiva formarum substantiarum, quare licet argumentum urgeat de facilitate, & difficultate, celeritate, & tarditate, & prout attenduntur ex actione univoca qualitatum, quod servata proportione æquivaleret & illi, quia ita citio una qualitas contraria perimitur ab alia, sicut duae à duabus cæteris paribus, tamen non urget, prout attenduntur ex actione æquiva formarum, quia quoad hanc actionem non multiplicatur agentia, nec virtus activæ in dissimilibus, & idè citius, & facilius fortitur effectum in similibus, qui ibi minor invenit impedimenta, minoreque repugnantiam.

23 Contra assertum in se nonnullæ obici solent dubitationes, primò quia transmutatio unius elementi in aliud fundatur in eorum contrarietate, ut dissimilibus, erunt melius, & facilius transmutabilia. Deinde quia oppositum experientia docet, quia enim aquae facilius, & citius vertitur in ignem, quàm particula terræ, tamen est similia igni. Conf. quia ignis ad convertendum in se aerem agit per calorem maxime activum, citiusque, & facilius in se convertet aquam, quàm aerem. Demum etiam in generatione similibus utraque qualitas corrumpitur, quia corrumpitur compositum, quod secundum nos est proprium accidentium subiectum ex disp. 3. Physic. quæst. 1. ergo in utriusque erit eadem difficultas, vel facilitas, nec ratio ab Aristot. adducta valet, quod scilicet in similibus generatione una tantum qualitas interest, & alia permanet.

Resp. neg. sequi nam aliud est loqui de ipsa transmutatione in se, aliud de modo, quo exercetur, utique contrarietas est radix transmutationis, & ab ea dependet possibilitas, vel impossibilitas eius, non tamen modo, & in cæteris conditionibus, scilicet enim dependet ab aliis, nempe ex majori, vel minori virtute agentis, dispositione subiecti, &c. quare major contrarietas non accelerat generationem, sed potius remorabitur. Ad 2. assertum Aristot. debet intelligi cæteris paribus, ac in posito casu cætera non sunt paria, nam particula terræ plus habet materis quàm gutta aquæ sub eadem ex parte usque ad tenuitatem illa portio terræ per exhalationes aquæ; addimus prædictum assertum intelligi debere quantum ad id, quod sequitur in elementis ex vi primarum qualitatum, quoquid per accidens contingat interdum ex varia complexione secundarum, & sic in proposito facilius terra in ignem convertitur, & in aquam, quàm aqua in ignem si primas inpermixtas qualitates, at qui terra est valde densa, & unita in suis partibus, difficulter ex hoc capite vertitur in ignem. Ad 3. neg. sequi quia indifferens materiae aquæ ad formam ignis plus valet ad retardandam ignis generationem, quàm excessus activitatis caloris ad eam promovendam. Ad 4. neg.

4. neg. item sequi. quia qualitas diffimbola per se corrumpitur ex actione contrarii, simbola vero solum per accidens ex defitione subiecti, id vero quod se corrumpitur, non reddit difficiliorem transitum, quia non resistit agenti, & cum Arist. ait, qualitatem simbola permanere eandem in genito, & corrupto, de identitate specifica intelligendus est, non numerali, ut dictum est disput. præc. 4. art. 2.

Dices, male ergo elementa sunt disposita, ut simbola sint propinqua, & unum sit locus alterius, hoc enim flante tantum abest, ut unum esset alterius conservativum, quale solet esse munus loci erga locatum, quod potius illud continuo destrueret, ut v.g. ignis aerem. Resp. neg. sequi. cum hoc enim quod simbola facilius transeuntur, optime fiat, ut ignis v.g. conservet aerem, & aer aquam; eo modo, quo elementa pollutant conservari, non enim conservari potest velut omnino incorruptibilia tam secundum totum, quam secundum partes, & semper eadem permanere, ut diximus qu. 1. sed conservari potest secundum totum cum continua varietate partium (præsertim ubi sunt contentina) earum nempe corruptione, & facili æquivalentis reparacione, sic enim corruptibilia maxime congruenter nature suæ conservantur per novam partium successione corruptis prioribus, quod, quia maxime fit inter elementa simbola, facillime enim unius pars in alterum transit, eadem invicem se conservant.

QUESTIO IV.

Nam ex congressu duarum elementorum possit tertium oriri.

24. **A** Resus. 2. de Gen. disp. 3. qu. 17. negat id esse possibile, saltem Physicè, sive elementa simul congregentia sint simbola, sive diffimbola. Oppositum de diffimbolis docet Arist. ex professo 2. de Gen. 27. quod ridiculè nimis interpretatur Arel. dum ait Arist. loqui ibi ex hypoteti, & nihil affirmare, inquit enim, si autem unumquodque alterum corruptum fuerit, hoc certe nimis ridiculum est, ac insitulum, quia Arist. ibi id probat ex professo, neque ex illo modo loquendi bene deducitur, quod hoc Arist. indicaverit impossibile ablutè loquendo, quamvis enim de rebus impossibilibus hoc pacto loqui solemus, nihilominus frequenter etiam ita loqui solemus de possibilibus, ut si dicamus, si unum corpus generatur, aliud corrumpitur, non ob id innuere volumus generationem, & corruptionem esse impossibiles, & Arist. ipse superius text. 2. 5. probare volens unum elementum ex alio generari, aiebat de congressu ignis, & aeris, si factus vinceret ab humiditate, oritur aer; rursum ex aere aqua fiet, si calorem frigus vincat, & tamen nemo dicit ex hoc Arist. indicasse impossibilem transmutationem elementorum ad invicem.

25. Dicendum est igitur cum Arist. & communi sententia, quod licet ex congressu elementorum simbolorum neque tertium specie diversum ab eis emergere, bene tamen potest ex congressu diffimbolorum; Probatur conclusio quoad primam partem; ex Arist. ibidem nequit elementum aliquid produci, nisi in materia præhabente dispositiones ipsius connaturalis, sed in congressu simbolorum nequit haberi sufficientis dispositio pro tertio elemento, ergo &c. major patet, probatur minor, nam si concurrant v.g. aer, & aqua, vel corrumpitur humiditas utriusque communis, & sic permaneret tantum due qualitates contrariæ, scilicet frigus, & calor, quæ non sunt dispositiones naturales alicuius elementi, vel corrumpentur ambe contrariæ remanentibus simbols, & neque sic confluet tertium elementum, quia ex simpliciter humiditate elementum non confluit, sed conjunctione quadam qualitatum singula efformantur elementa, vel tandem una tantum ex contrariis destruitur scilicet caliditas, & sic quia hæc corrumpi nequit, nisi generatione frigoris jam in aere erant frigus, & humiditas, quæ sunt dispositiones aque, quare non erit productio alicuius univoci; idem dicendum, si frigus corrumpatur, quia tunc resultaret aer.

26. Deinde probatur conclusio ex Aristot. quoad alteram partem, nempe quod ex congressu elementorum diffimbolorum possit æquivoce generatio tertium emergere elementum, ut v.g. aerem ex igne, & aqua; corrupta namque frigiditate aque, remanente humiditate, & corrupta siccitate ignis remanente caliditate confluit aer; similiter ex congressu terræ, & aeris potest conflurgere ignis, corrupta enim frigiditate terræ, remanente siccitate, & corrupta humiditate aeris remanente caliditate efficitur ignis. Quod si modo non ita facile fiat hic congressus, est propter elementorum impunitatem, & distantiam, non tamen absolute repugnat naturaliter, & Physicè fieri, ut contendebat Arelius, si enim applicentur simul ignis, & aqua, aded ut calor ignis valde superet aquæ frigus, & e contra, humor aquæ siccitatem ignis, poterunt illæ qualitates agere, & reagendo ad eum gradum se perducere, ut tandem in materia reperiant humiditas, & caliditas, quas sufficienter ad introductionem formæ aeris depulsa ex una parte forma aque, ex altera forma ignis. Tum quia quod calidum superet frigidum, vel ab ipso vincatur, independenter est ab aliis qualitatibus, similiter de siccitate, & humido, ergo non est omnino impossibile Physicè elementa diffimbola ita applicari ad invicem, ut ignis v.g. inducat calorem in aquam non vero siccitatem omnimodam, & tunc erit dispositio aeris. Tum tandem quia dum aqua in prunas aspergitur, constat ignem extingui, & aquam consumi, & in tali casu verisimile est non nisi in aere converti, neque dicas in vaporem revolvi, quia sup-

ponimus aquam substantialiter consumi, at vapor est substantialiter aqua, ut sæpe diximus; cum ergo aqua igni injecta consumitur, verisimiliter est in aere verti, quod in aliud elementum, vel mixtum.

27. In oppositum solet obiici, quia si duo elementa se intermunt, ut ex eorum destructione tertium emergat per accidens, unum, & idem elementum fortius erit simul, & semel, ac imbecillius altero, fortius, quia vincit alterum, & perimit; debilius, quia ab altero superatur, & extinguitur. Tum 2. si ignis v.g. aqua congregentur, frigus, & calor, siccitas, & humor invicem pugnant, & sic agendo, & repatiendo ad quandam mediocritatem se reducant, quæ est dispositio pro mixto constitutione, non autem elementum. Tum 3. in tali congressu ignis, & aqua non videtur contingere posse, quod dicebatur, ut scilicet in igne tota corrumpatur siccitas, & in aqua tota frigiditas, ut inde generetur aer, vel e converso in igne calor, & in aqua humiditas, ut generetur terra beneficio siccitatis, & frigiditatis remanentium; ratio est, quia si ignis potens est ad expellendam humiditatem, poterit multo magis expellere frigus, & aqua si potens est expellere ab igne siccitatem, poterit etiam multo magis calorem. Tum 4. eo ipso quod ignis, & aqua se corrumpant mutuo, nequeunt attingere productionem tertii elementi scilicet aeris, quia non existant in eo infans, quæ erit producendus aer, quod autem non existit, effectum realem causæ non potest, præcipua enim conditio causæ est existentia ex dictis in Physic.

Resp. ad 1. frequenter unum elementum esse debilius altero secundum unam qualitatem; & fortius secundum aliam, quare ubi hoc in utroque elemento reperitur, superabit in una, & superabitur in alia, quia ut diximus, una qualitas est independens ab alia, nec in agendo, & resistendo sunt æquales, unde idem elementum exit fortius, & debilius altero secundum diversas qualitates, quod nullum est inconveniens, imò summè necessarium, ut elementorum vires sint æquilibratæ. Ad 2. dicimus in hoc congressu posse contingere, quod una qualitas parum repatiatur à sua contraria, quia propter inæqualem activitatem potest suam contrariam destruerè, & consequenter impedire, non in seipsum reagat tam intense; potest autem hoc contingere, præsertim si qualitas illa juvenet à causis universalibus, puta si vigeret castellatio calida, & humida, jam ignis quoad calefactionem, & aqua quoad humiditatem jureventur, unde resisterent dispositiones aeris, si non in esse perfecto, saltem in esse imperfecto, & remisso, quod sufficit ad generationem aeris; nam postea forma aeris sibi acquirit perfectas qualitates naturaliter convenientes; illa autem dispositio non erit alicuius mixti, quia propter minimam remissionem caloris in igne, & humiditatis in aqua, calor, & humiditas remanent quasi in esse summo, non in esse refracto, & ad medicritatem redactæ, & consequenter erant dispositiones aeris, non mixti. Ad 3. neg. assumptum, quia ut sæpe dictum est, non adest illa necessaria dependentia inter qualitates, ut si ignis superet in calore v.g. etiam in humiditate debeat excedere.

28. Pro solutione quarti argum. est inter Doctores dissidium in assignatione causæ effectivæ huius tertii elementi. Quidam enim ut Zab. lib. 2. de qualitat. elem. cap. 8. docent, elementum aeris v.g. produci in hoc casu per actiones, quibus ignis, & aqua ad invicem agunt; quod Complut. hic explicant, eo quia putant non requiri in eodem instanti generationis, quod sit agens in actu, dummodò præsertim, quia generatio non est actio ab alteratione distincta; in hæc opinionem videtur inclinare Angel. dum fol. 56. de preform. distinguit de actione inceptiva, & completiva, & ait: rem ab igne, & aqua inceptivè generari, non completivè, ubi etiam sustinet, quod non est, sed immediata fuit, posse aliquid producere. Hic dicendi modus laudari potest tum ex Arist. qu. 11. Meteor. sum. 4. cap. 1. ait frigiditatem terræ causam esse, cur aer in aquam convertatur in locis subterraneis, & 2. de Gen. 26. inquit generationem elementorum circulari esse, quia ad invicem transeuntur; Tum quia primæ qualitates sunt veluti femina elementorum, ergo quia duo elementa diffimbola continent qualitates proprias quibus elementi, porerunt per se producere illud elementum; & tandem confirmat Angelus, quia si ignis per totam horam intendat calorem, & in instanti terminativo destrueretur, in illo instanti calor completè dicitur productus, & nonnisi ab igne, qui tamen non existit in illo instanti.

29. Sed hæc sententia refutari potest tam ex dictis disput. 7. Phys. quæst. 4. art. 1. ubi ostendimus, omnem causam efficientem require-re existentiam, & qu. 6. art. 2. quod accidens nec virtute substantiæ attingere potest productionem substantiæ; cum igitur tertium elementum generatur, vel ambo intereant, & sic non existant, vel unum tantum fit ignis, qui remanet, tunc nequit ignis propria virtute producere dispositiones omnes elementi aeris, quia non continet humiditatem, ergo non erit per se causa aeris, quia continens effectum videtur continere dispositiones illius effectus necessarias; Neque dicas ignem ut causam partialem concurrere cum aqua, quæ in virtute remanet, scilicet in frigiditate, quæ est virtus ipsius. Non valet, quia nec frigiditas aquæ remanet in instanti generationis, nec si remaneret, posset tanquam instrumentum aquæ attingere substantiam aeris. Si dicas saltem posse ignis partialem cum Cælo concurrere ad generationem aeris. Contra hoc est, quia ignis calefaciendo non intendit productionem aeris, sed ignis, & ad generationem ignis est ordinat calefactionem illam, quod autem sequatur aer, est præter ignis intentionem,

tum, ergo neque dicitur per se causa partialis, causa enim per se agit ex intentione. Quod addunt Complut. iam diluimus disput. præc. num. 23. & sequ. distictè Angelus nil salvat, quia tenetur assignare causam completivam generationis, inceptiva enim est solum alterativa. Nec motiva aliquid urgent, nam Aristot. in primo loco non determinat terram esse per se causam efficientem, sed solum esse causam, quod intelligi debet de causâ per accidens, quatenus inducit frigiditatem, ut producat aliam terram, sed præter intentionem resultat aqua; in 2. loco loquitur de generatione univoca, quæ aliquo modo circulari est, quia quodlibet elementum univocè potest ex quolibetalio produci, non de æquivoce actione. Ad 2. qualitates in se propriè non sunt femina elementorum, sed veluti femina, quia sunt dispositiones, attemet in uno elemento reperiantur, non sunt per se femina, & dispositiones, nisi elementi eisdem speciei, quia dicitur dispositiones, ut subordinantur agenti principali, ut sic autem ab agente principali ordinantur ad generationem univocam. Ad 3. neg. in illo instanti calorem dici ab igne completè produci, cum ignis non existat, sed compleri vel à seipso, si ponatur indivisibile illud ex partibus caloris emanare, vel ab alia causa universalis.

30. Mercearius autem per causam assignat alid elementum univocum, licet in generatione aeris causa aeris, & in generatione aquæ aliam aquam; addit Averl. qu. 37. sect. 5. ad 7. non esse aerem aliquid in particulari, sed in communi, in cuius virtute dispositio- nes illæ agere dicuntur. Verum quamvis si istud elementum adesset, posset concedi per se producere univocè elementum simile, si scilicet applicaretur in ultimo instanti, in quo completa esset dispositio

aerea, vel aquea; difficultas tamen urget, si non adesset, puta si terra, & aer applicarentur, & aqua non sit præsens, ut agat; si ferreæ autem cum Averl. aerem, vel aquam in communi esse per se causam, est omnino falsum, tum quia actiones sunt suppositivæ, & singularium, tum quia agens per se, & principale debet esse præsens; tum tandem, quia accidentia neque remanent in instanti generationis, non enim subiectantur in materia prima, sed in composito, ut dictum est disput. 3. Phys. q. 1. nec si remanerent, posset attingere formam substantialem.

31. Dicendum igitur per se causam esse crealem virtutem, nam si in substantiis nequit reperiri causa per se alicuius effectus, recurrendum est ad causas universales, in casu non adest in substantiis per se causa huius tertii elementi, non enim sunt elementa; tum quia non existant, tum quia non videntur æquivoce virtualiter ad invicem contineri, aliter idem respectu eisdem esset perfectius, & imperfectius, causa enim æquivoce est nobilior effectu, ergo si aqua posset ab aere æquivoce produci, esset imperfectior aere, si e contra aer posset ab aqua æquivoce generari, aqua esset perfectior. Nec potest esse aliquid mixtum; nam non experitur hæc virtutem in mixtis, quod exemplum aliqui solent adducere, & tamò vidimus disp. 3. de Cælo num. 236. & sequ. ab astris ignem illum produci, nam illa mixta potius terram, vel aquam calefacunt, quæ sunt elementa prædominantia, quam ignem, & solum concurrunt ad rarefactionem aeris; tum quia licet detur aliquid mixtum talis virtutis, contingere tamen potest, quod ab eo, quo casu recurrendum esse necessarium ad agens universale.

DISPUTATIO SEPTIMA.

Statuimus subiectum in his libris corpus mixtum, in cuius gratiam hic omnia considerantur; cum igitur hucusque de his, quæ ad cognitionem mixti corporis inserviant, egerimus, remanet, ut de generatione ipsius per accidens, seu de mixtione; & de corruptione illi opposita, quapropter præsens disputatio principem locum obtinet inter ceteras.

De Generatione corporis mixti, seu de mixtione.

QUESTIO PRIMA.

Quid sit mixtio, & miscibile, & mixtum.

Mixtio secundum nominis Ethimologiam significat conjunctionem plurium corporum consuta quadam ratione, qua ratione accidentia in eodem subiecto, ut abedo, & dulcedo in lacte, non dicuntur misceri, quia non sunt corpora, nec quando diversa corpora ordinatim ununtur, scilicet quæ sunt unius rationis ex una parte, & quæ alterius rationis ex alia, hæc enim potius ad quandam iuxta positio non mixtio, requiritur enim ut aliquid inter se confundantur. Plures acceptiones à Doctores assignari solent huius mixtionis, ut prout colligitur ex Aristot. 1. de Gen. à text. 22. & sequ. triplex est, impropria, propria, & propriissima; mixtio impropria est, per quam multa corpora, vel multæ particule eorum consuta quadam unione conjunguntur secundum approximationem localem, immutatè verò manentibus omnino eorum substantiis, & hoc sive potius adhuc dicitur, ut est mixtio hordei, & frumenti, sive non, ut farina ex granis hordei, & tritici. Mixtio propria est, cum aliqua ita conjungantur, ut per mutuum actionem, & reactionem communicent inter se qualitates, & ad certum temperiem se reducant, non tamen aliquid substantiale ad invicem attemperant; & ad tepiditatem se reducant, sic etiam pharmacopola ut plurimum multa condicunt medicamina; hæc mixtio ab aliquibus, crasis, vocatur. Tertia est, cum ex unione aliorum, & ex mutua ipsorum alteratione aliquid tertium substantiale distinctum resultat, ut est illa loquimur in præsentibus; ad quam tria concurrunt; Primum est localis conjunctio eorum, quæ miscenda sunt; Secundum est mutua ipsorum alteratio, per quam singulorum materiæ disponuntur in eo gradu, & proportione, quam requirit forma mixti introducenda; Tertium est introductio formæ mixti.

2. Miscibilia sunt corpora illa, quæ apta sunt conjungi, & ad mixtionem concurrere, & hoc sive secundum approximationem tantum localem, sive secundum alterationem tantum, sive secundum mutationem substantialem, ex qua tertium aliquid resultat, iuxta diversitatem mixtionis. Attamen loquendo de miscibilibus concurrentibus ad mixtionem, de qua est sermo, plures assignantur conditiones ab Aristot. text. 87. & leg. Prima, ut sint activa, & passiva ad invicem, ratione cuius materiam, & forma, subiectum, & accidens, substantiam, & coelestia, nequeunt misceri; Secunda quod possint facile dividi, ac comminui in minutas partes, quia sic facilius possunt ad invicem agere, hinc ferrum, & lapis non miscantur; Tertia, ut non sint magna, nec multa, nam ex magna rerum multi-

tudine, vel mole difficilè potest fieri mixtio, quia difficilè alterantur; Quarta ut proportionaliter miscantur; idest ut habeant proportionem aliquam secundum activitatem, & resistitiam, quia si activitas unius multum superat resistitiam alterius, non fit mixtio, sed auctio, ut in nutritione evenit ex alimento, & cum ex ligno fit ignis. Ex quibus colligit Aristot. miscibile illud esse, quod agit, & repatiatur, & facile dividi potest, item quod humida facilius miscentur, quam sicca, & ex humidis, quæ non sunt viscosa, ut sunt oleum, mel, pinguedo, &c. hæc enim non tam facile penetrari possunt.

3. Mixtum est id, quod ex mixtione resultat, & quandoque est unum per accidens, si de prima, & secunda mixtione loquamur, estque totum quoddam integrale, & aggregatio, at si resultat ex propriissima mixtione, est unum per se, quia est totum quoddam essentiale.

4. Mixtionem propriissimam definiit Arist. in fin. 1. lib. de Gen. quod sit *miscibilium alteratorum unio*, idest ut explicat Scot. in 2. d. 5. ad r. est generatio alicuius in quo continentur, & ununtur miscibilia, quæ fuerunt alterata, & mixta; alii Doctores variè explicant hæc definitionem, clariùs definitur à Ruvio, Mixtio est mutatio substantialis ad formam mixtæ ex miscibilibus congregatis, & per mutuum alterationem dispositis, acque corruptis, in quam ex propriissima mixtione, & continentur; ly mutatio substantialis hæc loco generis, per ly formam mixti excluduntur generationes elementorum, in quibus elementis miscibilia non ununtur, & continentur, per ly ex miscibilibus, &c. explicatur terminus quo, per quem differat à generatione illius mixti, quod non fit ex prævia alteratione miscibilium, sed ex altero mixto immediatè productum, ut sunt vivencia, ex femine genita, quæ generatio non est propria, & rigorosè mixtio; ly in qua virtualiter continentur, &c. explicat rationem formalem mixti, quod est virtualiter continere in seipso elementa, ut dicemus.

5. Hinc deducitur mixtionem propriè, & formaliter non differre à generatione aliorum mixtorum, quæ ex aliis mixtis generantur; quia cum relationes, & mutationes solum ex terminis quo specificentur ex dictis disput. 15. Physic. qu. 7. art. 1. finum mixtum ex alio mixto generetur, & aliud eisdem rationis ex miscibilibus alteratis, ut sunt animalia ex putri, & femine producta, illæ generationes non erunt essentialiter distinctæ, sed solum accidentaliter ratione terminum quo, seu ut rectius loquamur, (nam terminus à quo per se est privatio forme) ratione alicuius præsuppositi, nam mixtio præsupponit conjunctionem, & alterationem præviam miscibilium, à quibus mixtio sumit denominationem, & ad quæ dicit habitudinem, & quamvis si de hoc inter Doctores aliqua dissentio, facilius tamen ex dictis disput. cit. Physic. dissolvitur.

Scaliger tamen exercit. 3. & Arriaga hic ajunt definitionem Arist. viciolam esse, quia mixtio hæc definitione definitur per miscibile, quod